Duitse 'angst voor alles' onder de loep

Achtergrond - 13 december 2018 - Auteur: Vera Konijn

Zorgen om volkstelling, kernenergie of het uitsterven van bossen; Duitsers staan in het buitenland ook wel bekend als angsthazen. Er is zelfs een begrip voor het fenomeen bedacht: *German Angst*. De tijdelijke tentoonstelling ‘Angst. Eine deutsche Gefühlslage?’ in het Haus der Geschichte in Bonn onderzoekt deze collectieve neiging tot zwartkijken.

Toen Google in 2010 de online-kaartendienst Street View in Duitsland wilde lanceren, leverde dit heftige protesten op. Na maanden van strijd werden de kaarten van twintig steden toch van straatbeelden voorzien. Ongeveer 244 duizend Duitsers vroegen de internetgigant hun huis te ‘blurren’. Duitsland veranderde op Twitter al snel in *#Blurmany*, omdat er zoveel huizen onherkenbaar werden gemaakt. Google besloot vervolgens geen Duitse plaatsen meer in kaart te brengen.

De vrees voor controle en spionage, zoals bij Google Street View, is een van de angsten die het publieke debat in Duitsland afgelopen jaren heeft gedomineerd. In de expositie van het museum Haus der Geschichte komen zeven van dit soort angstgolven aan bod.

Voelbaar

Bezoekers wandelen in de kleine tentoonstelling langs vier overkoepelende thema’s: angst voor immigratie, atoomwapens, milieuvervuiling en spionage. Om een beroep te doen op verschillende zintuigen, maken - naast enorme beeldprojecties - ook geluiden de angst voelbaar. Ongeveer driehonderd objecten laten zien hoe Duitsers met hun angsten omgingen. Van melkpak met waarschuwing voor de radioactieve wolk van Tsjernobyl tot posters van politieke partijen die waarschuwen voor asielzoekers. Opvallend is ook de Safeshort: wanneer deze onderbroek met geweld naar beneden getrokken wordt, klinkt een ingebouwde sirene.

De tentoonstelling ‘Angst. Eine deutsche Gefühlslage?' is nog tot en met 19 mei 2019 te zien in het Haus der Geschichte in Bonn.

Een overzicht van de periode na de Tweede Wereldoorlog laat zien wat voor soort angst in Duitsland leeft, welke reacties er komen en hoe de bezorgdheid weer verdwijnt. De tentoonstelling maakt ook duidelijk wat vaak achteraf blijkt, dat angsten zijn overdreven. In 1981 bijvoorbeeld leek het lot van het Duitse bos bezegeld. De angst voor de dood van bomen bracht tienduizenden mensen op de been. Het horrorscenario werd tot op de dag van vandaag geen werkelijkheid.

Negatieve kijk

In het buitenland staan de Duitsers bekend om hun angst. *German Angst* is internationaal een begrip en illustreert de Duitse negatieve kijk op de toekomst. Duitsers staan ook te boek als risicomijdend. Ze verzekeren zichzelf tegen alle mogelijke risico’s en zijn bereid veel geld daarvoor uit te geven.

Of angst een typisch Duits kenmerk is, komt in de tentoonstelling niet heel duidelijk naar voren. "We houden dat open, zodat het publiek een eigen mening kan vormen", vertelt conservator Judith Kruse aan de telefoon. "Ook andere landen kennen angst, maar je kan zeggen dat de Duitsers een sterkere emotionaliteit op dit vlak hebben. De oorzaak daarvan ligt bij oorlog, dictatuur en Holocaust", zegt ze.

German Angst zou zelfs diep in de Duitse genen zitten, schrijft die Welt. Afgelopen jaren hebben verschillende onderzoeksgroepen aangetoond dat

trauma's, stress en ook voeding het genetisch materiaal kunnen veranderen. Dit beïnvloedt cellen en uiteindelijk ook de menselijke geest. Of de oorzaak van de Duitse angst echt in het trauma van ouders en grootouders ligt, blijft onduidelijk. Hard bewijs ontbreekt, erkent de krant.

127 punten

Toch lijken Duitsers zich zo langzamerhand van hun overmatige angst te bevrijden. De Unisys Security Index meet jaarlijks hoe bezorgd burgers uit dertien verschillende landen zijn over ziekten, criminaliteit, natuurrampen en nationale veiligheid. In het eerste onderzoek in 2007 scoorde Duitsland nog 163 punten. Dit jaar eindigde Duitsland met 127 punten op plaats twee. Alleen in Nederland maken de mensen zich nog minder zorgen.

De grootste angst hebben Duitsers voor identiteitsfraude op internet, op de voet gevolgd door terrorisme en oorlog. Slechts een kwart van de respondenten maakt zich zorgen om geld en persoonlijke veiligheid.

Of de reputatie van Duitsers als bang volk dus wel terecht is, daar wil Kruse zich niet over uitlaten. "De tentoonstelling in het Haus der Geschichte laat natuurlijk maar een aantal momentopnames zien van politieke en actuele ontwikkelingen", aldus Kruse. "Je kan niet zeggen dat alle Duitsers bang zijn."

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: https://duitslandinstituut.nl/artikel/29600/duitse-angst-voor-alles-onder-de-loep